

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ח א מתי פ"ד מ"ג ע"ג ע"ג
ה הקדמות ה"ג י"ג סג
ז ל"ג ע"ג
ט ב מתי פ"א מ"ג ע"ג
י ב מתי פ"א מ"ג ע"ג
יא ד מתי פ"א מ"ג ע"ג
יב ה מתי פ"א מ"ג ע"ג
יג ו מתי פ"א מ"ג ע"ג

רבינו הנגאל

לקט שכתב ופאה כיון
שעברו עליהן ג' רגלים
עובר בכל האחר רבי מאיר
אומר כו'. מ"ט ד"ק
מכדי מיניהו סליק כלומר
הלא המקרא מפרש
המוריד ועולה מן ההי
לו לכתוב שלש פעמים
האלה כשה יראה
וכן למה חזר ופרט
פסח שבעות וסוכות אלא
לומר כי אם עברו עליו ג'
רגלים מכל מקום ענין
הוא ולא יבא גזר שר
וקרינו עובר בכל האחר
לשלו. ור' שמעון מ"ט
דנתי ר"ש אומר כה
פסח הסוכות כהן המצות
תחלה לומר שזה ראשון.
זה הלשון המדויק והכי
קאמר מכדי ק"א א' בהג
המצות סליק הוה ליה
לאחוריו מהרה דקרא
עליו למה ליה למיזר
ולאחוריו מפסח למכר
סדר רגלים זמנא אחריני
אלא לומר שלעולם פסח
ראש רגלים יאלי מחייב
בכל תחת עד שמיני
עליו ג' רגלים וזה המצות
ראשון. ומצאו פסחים ג'
רגלים פסחים ד' פעמים
ה' וטעמא דר' מאיר
דמחייב במאחד נדרו
אפילו רגל אחד דכתיב
ובאת שמה והבאתם שמה.
ש"י כי בעת שיבא לחוג
חייב להביא נדרו ואפי'
כחול ראשון. ורבנן ור"ש
הואו לומר כלומר כיון
שעברו רגלי אחד ולא
הביא עובר בעשה ועדי
עובר בכל האחר עד
שעברו ג' רגלים וטעמא
דר' אליעזר בן יעקב
שנאמר אלה תעשה לה'
במועדים מיטע מותרים
שנים מחייבו החרה
לעשה נדרו בשני
המועדים הראשונים מנה
שנה ואחר שני המועדים
בשנה נדר שפסח ורגלים
ולא קריבו עובר בשני
המועדים ג' הראשונים
בעשה. ואם יתאחר יתו
עובר בלא רבנן אפילו כן
שמעתי ר' הוה המלך ור' אפי'
דר' יונה בנאי שכתב
פ"א בענין פסח השעירים
אמר קרא אלה תעשה לה'
במועדים הקריבו לה'
המועדים כולן זה לזה.
וטעמא דר' אליעזר בן
שמעון מדמייב חג
המצות את השבועות חג
הסוכות ואמר לך לא היה
לומר בו ובחג המצות
ובחג השבועות יראה לה'
וכן. בחג הסוכות נכתב
למה בא לומר שזה חגם
מכתבת לה' לר"א בריש
פעמים שאינו עובר בכל
תחת אלא עד שעברו
עליו ג' רגלים כגון
דאקדישה קודם חג
המצות ואם הקדישו אחר
חג המצות ב' רגלים הוא
עברת רגל אחד והוא
סוכות לומר שאינו חייב
לכל האחר עד שעברו
הסוכות ולא קריבו. ור'
מאיר דנקא ליה
בן יעקב ונקא ליה

מאלה תעשו לה' במועדיכם
השבועות וכן השבועות וכן
הסוכות וכן חג המצות
כל שבעה. כלומר מי שלא
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים

חשב על חג המצות ורגלים

ד: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

לקט שכתב ופאה. חייב להניח בצהרי דאי שקיל להו עבר זמא
מעשה דכתיב לא תלקט (ויקרא ט) ולא תשוב (דברים כד)
ולא תכלה (ויקרא ט) וכתיב (ס) לעני ולגר תעזוב וסוכה לעני
ונתלת חייב להחזיר וליתן דאי עביד לא מהני כדאיתא ס"ק דתמורה

לקט שכתב ופאה כיון שעברו עליהן
שלשה רגלים עובר בכל האחר רבי
שמעון אומר שלשה רגלים בסדרן וחו
המצות תחלה ר' מאיר אומר כיון שעבר
עליהן רגל אחד עובר בכל האחר רבי
אליעזר בן יעקב אומר כיון שעברו עליהן
שני רגלים עובר בכל האחר רבי אליעזר
ברבי שמעון אומר כיון שעבר עליהן חג
הסוכות עובר עליהן בכל האחר מאי טעמא
דתנא קמא מכדי מיניהו סליק למה ליה
למהדר ומיכתב כ' בחג המצות ובחג
השבועות ובחג הסוכות שמע מינה לכל
האחר ורבי שמעון ורבי אבון צריך
לומר בחג הסוכות שבו דיבר הכתוב למה
נאמר לומר שזה אחרון ורבי מאיר מ"ט
דכתיב ו' ובאת שמה והבאתם שמה ורבנן
הוא לעשה ורבי מאיר כיון דאמר ליה
הרמנא אייתי ולא אייתי ממילא קם ליה
בכל האחר ורבי אליעזר בן יעקב מאי
טעמא דכתיב אלה תעשו לה במועדיכם
מיעוט מועדים שנים ורבנן הוא לכדרכי
יונה דאמר ר' רבי יונה הוקשו כל המועדים
כולם זה לזה שכולן מכפרים על זממאת
מקדש וקדשו ורבי אליעזר ברבי שמעון
מאי טעמא דתניא ורבי אליעזר בר' שמעון
אומר לא יאמר חג הסוכות שבו דיבר
הכתוב למה נאמר לומר שזה גורם ורבי
מאיר ורבי אליעזר בן יעקב האי בחג
המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי
דרשו ביה מביעי להו לכדרכי אליעזר
אמר ר' אושעיא דאמר ר' אליעזר אמר ר'
אושעיא מניין לעצרת שיש לה תשלומין
כל שבעה תלמוד לומר בחג המצות ובחג
השבועות ובחג הסוכות מוקיש חג
השבועות לחג המצות מה חג המצות
יש לו תשלומין כל שבעה אף חג
השבועות יש לו תשלומין כל שבעה אף
ולקיש דחג הסוכות מה להלן שמונה אף
באן שמונה שמיני רגל בפני עצמו הוא אימור
דאמרין שמיני רגל בפני עצמו לענין דפ"ד
קש"ב אבל לענין תשלומין דברי הכל
תשלומין דראשון הוא דתנן ו' מי שלא חג יום טוב הראשון של חג חוגג את
כל הרגל ויום טוב האחרון של חג ח' תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט
תפשת אלא למאי הלכתא כתביה הרמנא לחג הסוכות לאקושיה לחג המצות
מה

פ"ד קש"ב פירש הקונטרס רגל
שפני ערמו שאלן סס חג
הסוכות עליו ורואה לומר דצברת
המוזן ותפלה מוסרין שמיני ערלת ולא
סוכית וצרכה לעלמה פ"י צקונטרס
עובר בלא רבנן אפילו כן
שמעתי ר' הוה המלך ור' אפי'
דר' יונה בנאי שכתב
פ"א בענין פסח השעירים
אמר קרא אלה תעשה לה'
במועדים הקריבו לה'
המועדים כולן זה לזה.
וטעמא דר' אליעזר בן
שמעון מדמייב חג
המצות את השבועות חג
הסוכות ואמר לך לא היה
לומר בו ובחג המצות
ובחג השבועות יראה לה'
וכן. בחג הסוכות נכתב
למה בא לומר שזה חגם
מכתבת לה' לר"א בריש
פעמים שאינו עובר בכל
תחת אלא עד שעברו
עליו ג' רגלים כגון
דאקדישה קודם חג
המצות ואם הקדישו אחר
חג המצות ב' רגלים הוא
עברת רגל אחד והוא
סוכות לומר שאינו חייב
לכל האחר עד שעברו
הסוכות ולא קריבו. ור'
מאיר דנקא ליה
בן יעקב ונקא ליה

מאלה תעשו לה' במועדיכם
השבועות וכן השבועות וכן
הסוכות וכן חג המצות
כל שבעה. כלומר מי שלא
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים
חשב על חג המצות ורגלים

חשב על חג המצות ורגלים

מכדי מיניהו סליק. כשלאמר הכתוב שלש פעמים בשנה יראה כל
זוכך חג המצות וגו' מהס היה עולה כזר כחזו למעלה ענין
שמור את חג המצות שבעה שבועות מספר לך חג הסוכות מעשה
לך: פ"ד י' פ"ד הדר. ולמנינו בפרשת חג הסוכות: שבע מינה
פ"ד תאחד. דה"ק האי רגלן לפניו
לשלו נדמיה ולא תפשו ריקס: אין
צריך לומר חג הסוכות. אף כשחזרין
לכל האחר לא היה רגל להזכירו
שהרי הענין עוסק ב: ה"ג שבו דיבר
הכתוב פ"ד נאמר לומר שזה אחרון.
עד שעברו אותם כסדר הזה: ההוא
לעשה. דמנות עשה עליו להביא
רגל ראשון: ורבי מאיר. אמר לך
כיון דאמר ליה רמננא אייתי רגל
ראשון זהו זמן שקבע לו ואם איתו
מן המועד הזה אימור ומומילא קם
ליה בגל האחר: הקישא דר' יונה.
במסכת שטעות (ד' י'): אליעזר
לומר שלש פעמים רגלים מכפרים
על זממאת מקדש וקדשו דליפיין
משער דר"ח דכתיב זה לשלח את
עון העדה (ויקרא י): מניין לעצרת.

דאליו חג הסוכות וצג המצות
נפקא לן (מנחה ד' ט) מותגוסס אלו
חג לה' שבעת ימים יכול יהו חוגגין
כל ז' ח"ל אלו אלו אלו חג חוגג ולי
אחת חוגג כל ז' אס כן למה נאמר
ז' לתלומים שאל לא חג חגיגתו
צראשון קריבנה שמיני פ"ד קש"ב. כזר
פירשמו צנסי' וינא [ג.] ומסכת סוכ'
ד' מת. טעון פייס לפר הג' שמיני
ואינו קרב לפי סדר המשמרות ששנו
ושלש פברי הסג חוץ משמס ששנו
ולא שלש' ופר של שמיני אין אמת
מאחזק שנים מקריבין אלא כל
המשמרות מפיסות וטעון זמן ורגל
לעלמו שאין סג חג הסוכות עליו
וקרבן לעלמו שאל קרבני כשאר
ימי חג הפסחים מתמעטים צהס
אחד אחד זה אינו אלא פר אחד
ושאר הימים שני אילים וארבעה עשר
כנשים זה איל אחד ח' כנשים ושיר
לעלמו אין שירו שאל סוכית
שאומר על הדוכן ולא תפסח לנו
שירו וצמנסת סופרים מנאל שירו
הוא למנאל על השמינית צרכה
לעלמה מצרכין היו את המלך וזכר
לתוכה הצית שאל (מ"ב א') ציוס
השמיני שלח את העם ויצרכו את המלך
כן מפורש במוספתא דסוכה (פ"ד):
טעון

תורה אור השלם
א) שילוש פנימים ב' השנה
ד' אהרן כל יבוקד את פני
ה' אליהו בקרבן
אשר יבחר חג
המצות ובהג השבועות
ובהג הסוכות ולא יראה
את פני ר' יצחק:
(הרמב"ם הל' סו'
א) כי אם אל הקורבן
אשר יבחר ו' אליהו
מכל שבטבים לשום
את שמו שם לשבנו
הרדוף ובאת שמה:
הקרבן וצאקה
עליהם וצאקה ואת
מקשריהם ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

א) אלה תעשו לה'
במועדיכם לבר
מנדרים וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

א) אלה תעשו לה'
במועדיכם לבר
מנדרים וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

א) אלה תעשו לה'
במועדיכם לבר
מנדרים וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

א) ופלה דף י"ט:
ב) ופלה דף י"ט:
ג) ופלה דף י"ט:
ד) ופלה דף י"ט:
ה) ופלה דף י"ט:
ו) ופלה דף י"ט:
ז) ופלה דף י"ט:
ח) ופלה דף י"ט:
ט) ופלה דף י"ט:
י) ופלה דף י"ט:
יא) ופלה דף י"ט:
יב) ופלה דף י"ט:
יג) ופלה דף י"ט:
יד) ופלה דף י"ט:
טו) ופלה דף י"ט:
טז) ופלה דף י"ט:
יז) ופלה דף י"ט:
יח) ופלה דף י"ט:
יט) ופלה דף י"ט:
כ) ופלה דף י"ט:

מניין הש"ס

תוס' ד"ה דקב ובר'
הריב"א דעבר וצ"ח
ענין יומא לו ע"כ (המ"ס
לאו דעניה) [מס' ימים
ד"ה צדקה דעניה (ג)]:

הנהגות וציונים

א) כתיב ור"ש מאי
ב) ענין דתניא רבי
ש"שין אומר. וביה
ברייב"א ובר"ח. והיא
הגיוסה הנכונה. ענין
ביה ט' ע"כ (דק"ס):
ג) מכות "דבר הכל"
ליהא בבתי. ובמנינה
דק"ס: ד) דברים
בשחרון
ה) ענין בליקוי
רשי ובר"ח ד"ה כיון
צ"ל
ו) חסות
ז) וביה בתוספתא
ח) וביה (וכן תוספתא
ביה עינים. ובתוס'
הראש ובענין צ"ל
ט) צ"ל בפרש (רש"י):
י) וביה דהתם (רביה)
יא) בתוספתא הראש
יב) בתוספתא הראש
יג) ש"ש"ה: יד) [בתוס'
דבריה ויקרא טו'
יז) וזב דרמא ימים
יח) רביה (מנין):

תורה אור השלם

א) שילוש פנימים ב' השנה
ד' אהרן כל יבוקד את פני
ה' אליהו בקרבן
אשר יבחר חג
המצות ובהג השבועות
ובהג הסוכות ולא יראה
את פני ר' יצחק:
(הרמב"ם הל' סו'
א) כי אם אל הקורבן
אשר יבחר ו' אליהו
מכל שבטבים לשום
את שמו שם לשבנו
הרדוף ובאת שמה:
הקרבן וצאקה
עליהם וצאקה ואת
מקשריהם ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

ליקוי רש"י

א) אלה תעשו לה'
במועדיכם לבר
מנדרים וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

א) אלה תעשו לה'
במועדיכם לבר
מנדרים וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת
הקרבן וצאקה ואת

הלכות נפילת אפים סימן קלא

יג באר הגולה

ה שם בשם ר"י
מדי יחיה ו' פת
יפס ו' שם ח מלה
כ"ב

ה' אם חלה (כו) מילה (טו) [ן] בתענית צבור (כח) מתפללים סליחות ואומרים וידוי ואין נופלין על פניהם ואין אומרים והוא רחום נשמרת אפי' במקום שנהגו לאומרו (טו) (כט) צלא זה: ו' 'נהגו שלא ליפול על פניהם (ל) בט"ו (יז) באב ולא (יח) (לא) בט"ו בשבט ולא בר"ח ולא במנחה (לב) שלפניו ולא בחנוכה וי"א גם במנחה שלפניו (וכן ונהגין) (לג) בפורים אין נופלין על פניהם (נל"ג צעמר אין נופלין (לד) עי"כ אין נופלין וכן צעזר ר"ה אפי' שחרית מנהגים): ז (לה) 'ומנהג פשוט שלא ליפול על פניהם בכל חודש ניסן ולא בט"ו באב ולא בין יו"כ לסוכות. **ולא מתחלת ר"ח סיון (לו) עד אחר (יט) [ן] שבעות): ח** "אין אדם חשוב רשאי (לז) ליפול על (כ) פניו (לה) כשמתפלל על (כא) הצבור אא"כ הוא בטוח (לט) שיענה כיהושע בן נון: הגה (מ) וכן אסור לכל אדם ליפול על פניו צפיטו ידים ורגלים

שערי תשובה

דפ"ח רשות עיין שם וכן מטאר מהט"ו ושאר אחרונים: * [ן] צמ"ג. ענה"ט שהגעל גרית עלמו אין צריך לומר התפונות והפיוטים רק בקריאת פרשה וחל גם הוא חייב כמו שחייב בתענית עיין שם: * [ן] שבעות. ענה"ט ובשנה"ג כתב שיש נהגין עד י"ג ולא י"ב בכלל יש שאין נופלין גם ב"ג משום ספיקא דיומא ודעבד במר כו' יש למשוך אחר הש"ץ הנמצא באותה חפלה. אך צאי' שאין שם ספיקא דיומא צריך לומר ב"ג דסיון וכן מנהג ירושלים חוב"ג כמ"ש בספר פרי האדמה ובש"ץ עיין שם ולענין ט"ו צאי' אופן שנהגו שלא לומר ב"ד משום פסחא ועירא. אך בש"ץ כתב דבשאלותיך מוסיף פד מי שאינו אומר נפ"ח טט"ו וכן בקושטא וכן המנהג צאי' ובמגרים לומר נפ"ח בט"ו אייר כמ"ש. ועיין גימט דוד סי' ט' ועיין בשנה"ג שאכלס נהגין שלא לומר עד ר"ח חשון שהחודש מרובה במעדות א"י כמ"ש בסנה"ג מפני שהחודש הוא נכנס צעיני ראי' הוא שיאל בשמחה ע"ש ובמדינות אלו אין המנהג כן ומי שנוהג כן שלא לומר כל החודש אין מוסיף בידו:

* [טו] [ן] ^{המחבר}

ועי' צ"י. נמצא למדין דדוקא כשמתפלל על הציבור צפני הציבור כשמתפלל על הציבור. וה"ה ציבור כשמתפלל על עצמו וכ"כ הע"ח

משנה ברורה

שבעות מפני שהקרבנות של חג השבעות היה להם תשלומין כל ז': ד' (לז) ליפול על פניו. היינו כשהוא דרך קידה (לג) ואפילו צלא פישוט ידים ורגלים ואפילו לא היה שם רצפת אצנים דבשאר כל אדם שרי צלאש חסוד אסור (לד) ואם הוא מטה קצת על גדו (לה) אפי' על רצפת אצנים שרי דלין זה נפילה על פניו וכ"ש נפילת אפים שלנו שהוא רק הטיית הראש וכיסוי פנים בעלמא (לו) צודאי שרי: (לח) כשמתפלל על הצבור. פי' (לו) וצפני הצבור דכסיפא ליה מילתא שמהרהרין שאין הגון ואין ראי' ליענות אבל צמחו אפילו מתפלל על הציבור מותר ואפילו צפני הציבור דוקא כשהוא לבדו נופל על פניו ואין הקהל נופלין עמו דאם כל הקהל נופלין אזי אם אין ח"ו נעים אין גנאי כ"כ להאדם חסוד דלא עדיף הוא מכלל הציבור: (לט) שיענה ביהושע ב"ג. שאמר לו הקב"ה קום לך למה אתה נופל על פניך: (מ) וכן אסור וכו'. אקדים הקדמה קצרה כדי שיחזרר היטע והוא דהנה כתיב צמורה ואכן משכית לא חתנו צארצנס להשתחות עליה דהיינו אפי' כשמשחוחו לשמים על אכן משכית או על רצפת אצנים דחדא מילתא היא וכתבו הפוסקים דלין אסור מן המורה כי אם כשיש תרמי לגרעושתא דהיינו כשמשחוחו צפיטו ידים ורגלים וגם על רצפת אצנים דוקא אבל דרך קידה דהיינו שופל על אפיו על הרצפה צלא פישוט ידים ורגלים או אם הוא צפיטו ידים ורגלים שלא על רצפת אצנים אסור רק מדברי סופרים דגזרו קידה אטו השתחוחו ושלא על הרצפה (למ) אטו רצפה אבל אם היה תרמי למעליהושתא דהיינו דרך קידה צלא רצפת אצנים לא גזרו רבנן וכן אם היה נופל דרך קידה על רצפת אצנים אך שלא היה קידה גמורה דהיינו שנטה קצת על גדו או אם היה צפיטו

ידים

שער הציון

(כה) לטשי שרד: (טו) מ"א: (מ) וכ"כ ש"א: (כח) מתה"ש וש"א: (כט) אחרונים: (ל) דה"ח: (לא) מ"א: (לב) פמ"ג: (לג) כ"מ עמרא: (לד) מ"א: (לה) מטאר צפוסקים: (לו) כ"כ הריב"ש ועיין צמ"ל גימט הסיון: (לז) ט"ו וש"א: (לח) ב"י וט"ו:

הגהות ותקוניים: א' ח':

ע"ש. ודיוס החופה אע"פ שאינו נכנס לחופה עד הערב אין נופלין על פניהם בשחר מהר"א סי' פ' ופרי"ט חולק עליו וכתב מסתברא לי כל שלא נכנס לחופה נופלין על פניהם ע"ש ועיין כנה"ג ובמ"א ובהלק"ט מ"א סי' כ"א: (טו) צמ"ג. וה"ה חתן צמח ו' ימי משחה אם צא לצמח"ג עי' כנה"ג בהגהת צ"י: (טז) צלא זה. ר"ל דנהגו לומר והוא רחום צלא ת"כ אף שאינו צ"ו וה' אפ"ה אם חל מילה צו אין אומרים והוא רחום: (יז) צלא. בני אוסטריך נהגין שאין אוכלין קטניות ימים שאין נופלין משום דדמי לאצילות המתגלגל מהר"ל: (יח) בט"ו צשנט. דר"ה לאצילות. ונהגין האשכנזים להרבות צמיני פירות של אצילות. חיקון יששכר מ"א: (יט) שבעות. יש מקומות נהגים שלא ליפול ו' ימים אחר שבעות מפני שהקרבנות יש להם תשלומין כל ז' כנה"ג ועיין בשנה"ג: (כ) פניו. וכשמטה קצת שרי מ"א: (כא) הציבור. פי' וצפני ציבור הרא"ש וכגון שאין הקהל נופלים צמחטון אבל אם הקהל נופלין צמחטון מותר. צ"ח ואין הציבור נופלין צמחטון הוא דאסור. לפ"ז צמחו מותר אפילו

^{המחבר}

יום א"י של החופה אם מתפללין קודם שהיה החופה כגון אם היה החופה מעט קודם לערב ציוס א' אין אומרים חטון עד יום א' הצא מעט קודם לערב דדוקא אם היה החתן צמור או הלה צמולה אבל אלמן שגשא אצמנה אין זה נוהג רק ג' ימים וכן הדין צוהוא רחום ולכן טוב ליהרר שלא יכנס החתן לצמח"ג כל ז' ימי המשחה שנמנעין לומר חטון צעבור: ד' (כו) מילה. וה"ה חתן [א"ר ומגן גבורים]: (כח) מתפללים סליחות. שמיחין מקצת וא"ל להניח לגמריה: (כט) בלא זה. ר"ל דנהגו צאיה מקומות (כה) לומר והוא רחום צלא תענית צבור אף שאינו צ"ו וה' אפ"ה אם חל מילה צו אין אומרים והוא רחום: ו' (ל) בט"ו באב. דבגמרא איתא שהיה יו"ט גדול צמן המקדש: (לא) בט"ו בשבט. שהוא ר"ה לאצילות (כו) ונהגין האשכנזים להרבות או צמיני פירות של אצילות: (לב) שלפניו. משמע מזה דבט"ו צלא וט"ו צשנט נופלין צמנחה שלפניו (כו) ואין נהגין כן [ע"ת]: (לג) בפורים. היינו צמיני ימים (כח) וכן צפורים קטן צשנה מעוברת (לד) וכלל אלו אין אומרים גם צמנחה שלפניו וכן בל"ג צעומר מלבד צערה וצעי"כ אומרים צמנחה שלפניהם: (לד) בעי"כ. ובשאר עי"ט א"ל לצאר שהוא מטאר צסעיף הסמוך: ז (לה) ומנהג פשוט וכו'. וכלל אלו (ל) א"א חטון גם צמנחה שלפניהם. והנה כל אלו הסעיפים הוא לענין חטון אבל למנחה אומרים צכולס מלבד צר"ח וצמורה ופורים וערב פסח וערב יו"כ וט"ב וה"ה שאין אומרים צשנה מעוברת ציוס י"ד וט"ו צאדר ראשון גם אין אומרים אוחו צצית האכל [אחרונים] עד צמחו דלא אך אפים ולמנחה דינס שוה: (לז) עד אחר שבעות. (לא) יש מקומות נהגין שלא ליפול (לז) כל הששה ימים שאחר

רגלים לבל תאחר. וכן רבי מאיר דנפקא ליה לרגל אחד מובאת שמה, הא אין זמן ביאה אלא בג' רגלים אלו. ואין ראש חודש וראש השנה ויום הכיפורים בכלל ב' רגלים הללו דקאמר. ועוד דראש השנה ויום הכיפורים אינם קרואים רגלים, כדאמר בסוף פ"ג דעירובין (דף מ' ע"ב) גבי ראש השנה ויום הכיפורים, או דלמא כיון דלא איקרי רגלים לא אמרינן זמן. וכ"ש ראש חודש דלא איקרי רגל, שהרי ראש השנה ראש חודש תשרי הוא ולא איקרי רגל.

והשתא קשיא לי הא טעמא דרבי אליעזר בן יעקב מאלה תעשו לה' במועדיכם מיעוט מועדים שנים. והא הני נמי מועד איקרו, יום הכיפורים כדאמר בפרק י' דמנחות (דף צא ע"ב) או לאיל לרבות אילו של אהרן, פי' דיום הכיפורים, ופריך אילו, מבמועדיכם נפקא¹⁷⁶ [ע"כ]. שהרי לרבנן דראב"י דרשי (ל)אלה (אשר) תעשו [לה'] במועדיכם להקישא דכל המועדים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, כל עצמו של היקש זה לא צריך אלא לעצרת (וראש השנה¹⁷⁷) [ויום הכיפורים] בלבד, דלא כתיב בהו ושעיר כדאמר בפ"ק דשבועות (דף י' ע"א)¹⁷⁸. וה"נ אמרינן בפרק ד' דסוטה (דף מא ע"א) אי כתב רחמנא במועד הוה אמינא מריש שתא וכו'. והכי נמי ראש חודש איקרי מועד, דמהאי טעמא שעיר ראש חודש דוחה את הטומאה מדאקרי מועד, דכתיב קרא עלי מועד כדאמר בפ"ז דפסחים (דף עז ע"א). והשתא כיון דרבי אליעזר בן יעקב ממועדיכם נפקא ליה, למה קפיד על ב' רגלים, בעברו עליו ראש השנה ויום הכיפורים או ב' ראש חודש, יעבור בבל תאחר¹⁷⁹.

ו"ל דמשמע ליה מדתלי רחמנא לבל תאחר במועדים היינו משום דזמן ביאה לעזרה הן

הקמה, לא הפריש כו', בע"כ דלא כרבי עקיבא מדתניא מצות פאה להפריש מן הקמה, ע"כ מיירי באותו פאה שאין עיקר מצותו להוריד ולחלק, ואפילו הכי תנא לה לא הפריש מן הפאה כו' דאע"ג דבהני דמצוותן בקמה עובר אלאו דלא תכלה אפ"ה מפריש מן העומרים, ודלא כרבי עקיבא דס"ל תעזוב מעיקרא משמע, ומקשה מהא לאביי דס"ל כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני, דהא בעבר ונטל מיירי האי ברייתא בע"כ. ושני אביי שאני התם דגלי קרא דלא מהני מדכתיב תעזוב יתירא, ולרבי עקיבא האי תעזוב יתירא מיבעי ליה לכדתני המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו כו', כדמסיק התם אליבא דרבא.

וזוה הפירוש נראה לי עיקר, דאע"ג דגבי שלוח הקן בנטלו ע"מ להחזירו אינו עובר בלאו דלא תקח, אפילו הכי גבי מתנות עניים עובר בהנהו לאוי, וכדתנא (פאה דא) הפאה ניתנת במחובר לקרקע ובדלית ובדקל מוריד ומחלק, ונפקא ליה הא מקרא. ובע"כ בדלית ודקל הא תולש ומוריד מהאי טעמא דאין קטן מושל בו כגדול, או משום סכנה, אינו אלא בתולש ע"מ להוריד לעניים, דאילו תולש לעצמו מאי שנא הני מהני. ומיניה, דבכל הדברים גזירת הכתוב הוא להניח הפאה במחובר דווקא, כדכתיב לא תכלה פאת שדך לקצור, ואפילו מכלה ע"מ ליתן לעניים עובר. ומה שיש לדקדק בזה מהירושלמי ומגמרא דידן אליבא דר"ע יתבאר במקום אחר בס"ד ואין להאריך כאן בזה יותר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר כיון שעברו עליו ב' רגלים עובר בכל תאחר. משמע דב' רגלים דרבי אליעזר בן יעקב דומיא דרגלים דמיירי בהו תנאי קמאי, דהיינו רגלים דחג המצות ושבועות וסוכות, דמינייהו נפקא לת"ק ורבי שמעון לג'

אוצר החכמה

לראב"י עובר רק ב' רגלים, לא בר"ח ר"ה ויוה"כ

ק' דיעבור נס בר"ח ר"ה ויוה"כ דאיקרו מועד

מתוך ומיסוד דב"ת תלוי דוקא ברוב שבא לעזרה

* תורת אריה *

תיקן בעל הקונטרס אחרון במהדורתו בפנים הספר יום הכיפורים במקום ראש השנה].¹⁷⁸ ר"ל לרבנן פסוק זה דבמועדיכם אתי לעצרת ויוה"כ, וה"נ לראב"י יש לו לכלול את יוה"כ.¹⁷⁹ וכן הקשה בחידושי ר"מ מאימראן, והוסיף שפסוק זה במועדיכם הוא המקור לכך שקרבנות ראש חודש וימים טובים דוחים שבת בפסחים עז"א, ואיך נאמר שזה קאי רק על הרגלים, והניח בקושיא

הסכמת ב"ד, [ובציון הלכה שם (אות רס"ז) תמה על הדעה דאסור לבעל הבית לחלק, דבפשטות מותר, והביא כמה ראיות לזה ע"ש בדבריו].¹⁷⁶ פי' רש"י מבמועדיכם נפקא, כל הבא במועדיכם, ואילו של אהרן בא במועד - ביום הכפורים ע"כ.¹⁷⁷ מקונטרס אחרון. צ"ע דשם בשבועות איתא עצרת ויוה"כ, דבר"ה כתיב ושעיר, וע"ע במנחת שי. מהורש"ש. (ע"כ מקונטרס אחרון). [א.ה. וכבר

וכיון דבא ולא הביא עובר בבל תאחר, כדתלה רחמנא לעשה דובאת שמה והבאתם שמה. וכיון שכן ע"כ אינן אלא ג' רגלים בזמן ביאה הן, ולא הני, דילמוד סתום לאו דבל תאחר, מן המפורש העשה דבל תאחר, וכדאמרינן לקמן (דף ו' ע"ב) גבי אשה מה היא בבל תאחר, מי אמרינן הא לא מחייבא בראייה, פ"י וכיון דליתה בעשה דובאת שמה והבאתם שמה לעבור ברגל ראשון בעשה זו, אינה נמי בלאו דבל תאחר בג' רגלים. אלמא נפקא ליה הלאו דבל תאחר מן העשה, ומי שאינו בביאה ולעבור בעשה, בלאו נמי אינו, הכי נמי ילמוד הלאו מן העשה דאינו אלא בזמן ביאה^{180 181 182}.

אינו צריך לומר חג הסוכות שבו דיבר הכתוב, למה נאמר, לומר שזה אחרון. זהו גירסת רש"י. וכתבו התוס' והשתא ר' אלעזר ורבי שמעון דורשין בענין אחד, אלא דמר סבר שזה גורם ומר סבר שזה אחרון. ורבינו חננאל גרס, אין צריך לומר בחג המצות שבו פתח הכתוב תחילה, למה נאמר לומר שזה ראשונה [ע"כ תוס']¹⁸³.

* תורת אריה *

יעקב סי' ג' ו' ד', אבי עזרי חמישאה פ"ח ממתנות עניים ה"א, ובכורות פ"א הי"ג, חזון יחזקאל תוספתא ריש ר"ה עמוד ב' מדפי הספר ד"ה ובסברא זו, משנת רבי אהרן סי' ו' אות כג, ול', הגרמ"ד סאלאווייזיק שליט"א לקמן בהערה 381] שכתבו לבאר דעת רבנן, דהל"ת אינו תלוי בעשה, דהל"ת הוא מדיני הקרבן, ואילו העשה הוא דין בפני עצמו, ומחוייב הרגל הוא, ולא מדיני הקרבן, ע"ש בדבריהם, [ועי' לעיל הערה 101], ולשיטתם צ"ע א"כ מנ"ל דר"ה ויוה"כ אין ב"ת, דהא הל"ת אינו תלוי בביאה, וצ"ע. [ועי' בחי' חת"ס מה שיישב, ועי' הערה הבאה]. 182. גם בחי' חת"ס (ריש ד,ב) מתרץ כן, אלא שנתקשה בזה דסוף סוף הא הוקשו כל המועדים זה לזה, ואיך אפשר למעט ר"ה ויוה"כ. ולכן פ"י דרק לרבנן הוקשו כל המועדים זה לזה ולענין כפרה ולא לענין בל תאחר, אבל לראב"י הוקש רק עצרת (רס"ל כמ"ד דילפינן דכפרת שעיר רק בשבועות) ע"ש בארוכה. 183. משמע מדבריו שהבין דהלימוד של הגמ', משום דחג הסוכות הוא מיותר ולכן הקשה דגם א"צ לחג השבועות כלל ומיותר הוא, [וכן משמע מהפנ"י תוס' ד"ה אין ע"ש]. אמנם הריטב"א ביאר בגירסת הר"ח, דטענת הגמ' היא רק שחג המצות לא היה צריך למנות ראשון כיון שהיה בתחילת הפרשה, אלא לפתוח בחג הסוכות שבו עסק עתה. ולפי"ז אין מקום לקו' רבינו דחג השבועות מיותר. ועי' ערוך לנר בד"ה אינו צריך לומר. 184. מבואר כאן חי' ברבינו דצריך 'הגברא' להיות ראוי בכל ג' רגלים, ורק אז הם עולים

וקשה לי בין לגירסת רש"י בין לגירסת ר"ח, חג השבועות דכתב קרא למה לי. דהא מדכתיב חג הסוכות יתירא לגירסת רש"י, או חג המצות יתירא לגירסת ר"ח, ילפינן מיניה לג' רגלים כסדרן וחג המצות תחילה לגירסת ר"ח, או חג הסוכות אחרון לגירסת רש"י. ממילא חג השבועות שהוא בין ב' חגים הללו בכלל לכל תאחר¹⁸³.

וי"ל דקמ"ל קרא דבל תאחר בחג השבועות נמי תליא. [ונפק"מ, [ד]מאן דליתא לא בראיה ולא בשמחה, דליתא בלאו דבל תאחר כמש"כ לעיל (בעמוד א' ד"ה צדקות), והשתא אי לא כתב קרא בחג השבועות, הו"א דלא תליא לאו דבל תאחר בדידיה, ומאן דאיתא בראיה או בשמחה בב' חגים דפסח וסוכות אע"ג דליתא בחג השבועות כגון שהיה טהור בב' חגים הללו ובחג השבועות היה טמא, עובר בבל תאחר, משום הכי כתב רחמנא בחג השבועות לומר דלאו דבל תאחר בדידיה נמי תליא, וכיון דאינו לא בראיה ולא בשמחה בדידיה אע"ג שישנו בשאר ב' חגים אינו עובר בבל תאחר¹⁸⁴.

מק' חג השבועות ממילא ידעו

מתרץ דקמ"ל דבעי גם חג השבועות לב"ת, ואינו עובר בשני רגלים

שכתב, ויהיה ביתו צירושלים ואינו זו משם*, ע"ש. ועיין צכספ משנה שם שלא הראה מקום מוצא הדין ומה טעם יש צו 115, אך באמת הטעם דהיה טעון לינה צירושלים מפני הקרבן שמביא בכל יום*, וזה אמת צרור, ושמעתי זה מתלמידי ישיה, וכתבתי כן על

הגליון צר"מ שלי 121.

וכיצד עושה, מחלק השלשה לוגין

ברביעית שבמקדש, רביעית לכל חלה^{טו}, ואופה החלה מעט, ואחר כך קולה אותה על המחבת עם השמן שלה, ואינו מבשלה הרבה^{טז}, ואחר כך חולק כל חלה לשתיים כדי שיקריב החצי בבקר והחצי בערב^{טז}, ולוקח החצאין וכופל כל אחת מהן לשניים ופותת עד שתמצא כל פתיתה כפולה לשניים^{יח}, ומקריב החצאין עם חצי קומץ לבונה בבקר, והחצי הנשאר עם חצי קומץ לבונה בערב^{טז}, והיא כליל לאשים^כ.

טו. כמ"ש שם פ"ח ע"ב, ופירש"י משום דהוה שלשה לוגין שהם שנים עשר רביעיות. טז. כ"ה ברמב"ם כאן והוסיף שנאמר תופיני בין בשל ונא, וכתב הכס"מ דפסק כר' יוסי שם נ' ע"ב בברייתא, ע"ש. יז. עיין שם פ"ז ע"ב, דבעי מיניה רמי בר חמא מרי"ח חביתי כ"ג במה מחלקן לחלות ביד או בכלי הרי דפשיטא שצריך לחלקן כ"א לחצאין. ועיין מני"ח אות ב'. יח. ועיין מני"ח שם ד"ה והנה. יט. עיין שם נ"ט ע"א במשנה דמנחת כהן משיח (היינו חביתי כ"ג) טעונה שמן ולבונה, ממילא מקריב גם הקומץ לבונה מחצה בבקר ומחצה בערב (מנחת יצחק). כ. כמ"ש בויקרא ו', ט"ו, כליל תקטר.

[ז] והנה המציתין היתה עזודתן כשרה בכל הכהנים, עיין יומא כ"ה ע"א ור"מ פ"ד מתמידין ומוספין ה"ו, רק היה מנחתו [של כהן גדול] שהיה צריך להביא משלו, והיתה עזודתם כשרה בכל כהן.

ועיין בסוכה מ"ז ע"א ובחוס' שם ד"ה לינה ובכמה מקומות

[ובחיים צ"ז ע"א ד"ה ופניה, ועיין לקמן מצוה קע"א אות ח'] דמי שמביא קרבן אפילו עלים היה טעון לינה צירושלים ולא היה יולא עד למחר, ¹¹⁵ צר"מ פ"ג מביכורים ה"ד וצכספ משנה [שם ה"ב]*, א"כ כיון דכהן גדול היה מקריב מנחה בכל יום היה טעון לינה צירושלים*, על כן היה צריך הכהן גדול לדור צירושלים כי היה צריך לינה. וכן הוא צר"מ פ"ה מכלי המקדש ה"ו

טעון לינה
בירושלים

בשולי המנחה

שיביאם, משום שטמא ומצורע אינו משלח קרבנותיו. אמנם לסוכרים שחובת הציבור הן, אלא שהכהן הגדול מביאם משלו עבור הציבור¹⁰⁹, י"ל שאינו טעון לינה¹¹⁰. ויהיה ביתו בירושלים ואינו זו משם. אמנם יש שדקדקו מלשון הרמב"ם¹¹¹ שאין זה חיוב מדינא, אלא דין זה הוא בין הדברים שכתב הרמב"ם שם שהם מכבודו ותפארתו של הכהן הגדול, או שטעם החיוב הוא כדי שיהיה מצוי במקדש¹¹². ומקור הדין הוא כמו שמצינו¹¹³ שהוזהר הכהן הגדול שלא לזוז מן המקדש, וקיום דין זה הוא ע"י שיהא דר בירושלים הסמוכה למקדש¹¹⁴. מפני הקרבן שמביא בכל יום. לפי זה מש"כ הרמב"ם ו'אנינו זו משם' אין כוונתו שאינו יוצא מירושלים אפילו לשעה אחת, אלא כוונתו שאינו רשאי לילך ללון מחוץ לעיר¹¹⁶. אמנם לפי פשט לשון הרמב"ם שצריך לשהות בירושלים כל היום וכל הלילה, לא יתיישב טעמו של רבינו, כי נראה שהמקריב קרבן רשאי לצאת על מנת לחזור, ונאסר לו רק ללון מחוץ לירושלים¹¹⁷. ואף אם נאמר שמדין לינה אין לצאת מירושלים כלל משעת הקרבת הקרבן¹¹⁸, עדיין היה יכול לצאת מירושלים בתחילת היום לפני שמקריב החביתין¹¹⁹.

עוד יש להעיר, שכיון שיכול ליתן לכהן אחר להקריב¹²⁰, א"כ בידי הכהן הגדול לצאת מירושלים בתחילת היום, ולשלוח שם, עיר הצדק על הסמ"ק ל"ת שב. ואפשר שזו כוונת רבינו בהגהותיו לרמב"ם שם בתחילת דבריו, ומש"כ שם ודין זה מדינא, הוא ט"ס, וצ"ל ואין זה מדינא. 113. שמות רבה תצוה פרשה לז אות יג, ויקרא רבה צו פרשה י אות ג. 114. הגהות רז"י לייטער בספר ההשלמה למנ"ח מצוה קעא. 115. ראה ציון לנפש חיה סי' קיג, כלי חמדה פרשת תצוה (דף קמד, א), ומקדש דוד קונטרס בעניני קדשים סי' ה אות ו, שכתבו כמה טעמים לדברי הרמב"ם. 116. חקל יצחק סי' פד, אבני חפץ סי' טט אות ה. 117. הגרש"ז אויערבאך במוריה שנה כב גליון ה-ז בהגהות לדברי רבינו כאן, ועי"ש בהגהות למצוה קעא אות ח. 118. עי' ערוך לנר ראש השנה ה, א ד"ה טעון לינה, ובהגהת בן המחבר, גליוני הש"ס ר"ה שם, ושפת אמת מנחות סה, א ד"ה העיירות. 119. דגל ראובן ח"ב סי' טו אות ג, אילת השחר ויקרא ו, יג, משמר הלוי תמורה סי' מט. 120. כמו שהביא רבינו בתחילת אות זו. 121. ה"ל כלי המקדש שם. ושם הביא רבינו דבר זה בשם תלמידו

אף בכהן שעבר ממינויו מחמת פסול מום או זקנה¹⁰¹, אך לא פירש שהטעם שאינו מביא חביתין הוא משום שאי אפשר שיביאו שנים, אלא כתב שאין מקריב אותן אלא כהן המשמש ככהונה גדולה, ונראה מלשונו שרק כהן העובד כפועל ראוי להקריב עשירית האיפה¹⁰².

ובעיקר הדין יש להעיר, שמלשון הרמב"ם בהלכה זו 'כהן גדול שנמשח בשמן המשחה ועבר מעבודתו וכו' שאין בין כהן משיח המשמש לכהן משיח שעבר, משמע שהלכה זו נאמרה בכהן גדול שנמשח דוקא, שאינו מסתלק מקדושתו אף כשאינו עובד במקדש, וכמו שביאר הרמב"ם בפירוש המשניות¹⁰³ שטעם הדבר הוא משום שאין משיחתו בטלה לעולם¹⁰⁴. וכן הוא צר"מ פ"ג מביכורים ה"ד וצכספ משנה [שם ה"ב]. הכס"מ נקט בדעת הרמב"ם שם שבכל קרבן נאמר דין לינה, וכן נקטו עוד אחרונים, ופירשו שלא הזכיר הרמב"ם דין זה בשאר הקרבנות, כי סמך על מה שכתב בהל' ביכורים¹⁰⁵. אולם יש שכתבו, שמדברי הרמב"ם נראה שדין לינה הוא רק בביכורים ולא בכל קרבנות היחיד¹⁰⁶.

היה טעון לינה בירושלים. מבואר שנקט רבינו שהחביתין הן קרבנו של הכהן הגדול ומשום כך הוא טעון לינה¹⁰⁷. וכן נראה ממה שכתב לקמן¹⁰⁸ שאם נטמא למת או נצטרע אי אפשר

המשמש חזור ומקריב. 101. וכבר עמדו בזה מהר"י קורקוס ולחם משנה שם. 102. וכן מבואר ממש"כ הרמב"ם בפירוש המשנה הוריות פ"ג מ"ב, שכהן שעבר חלוק מכהן משמש לעבודה ולמה שתלוי בה, דהיינו עשירית האיפה. וע"ע מוריה שנה יא גליון ט-י עמ' מח ואילך. 103. הוריות שם. 104. כן דקדק בצפנת פענח הוריות יב, ב (נדרפס באוצר הפירושים למס' הוריות) מלשון הרמב"ם בפיה"מ שם, וראה כע"ז בשו"ת חת"ס יו"ד סי' ה בביאור דברי הירושלמי הוריות פ"ג ה"א. 105. מעשה רוקח הל' ביכורים שם, ראשון לציון חגיגה יז, א ד"ה אמר ר"א, שפת אמת סוכה מז, א. 106. לחם יהודה הל' ביכורים שם, הגהות הרש"ש ר"ה ה, א, ערוך לנר סוכה מז, ב ד"ה למעוטי, מקדש דוד קונטרס בעניני קדשים סי' ה אות ו. 107. מנחת אברהם יומא כד, ב. 108. מצוה קעא אות ח. 109. ראה לעיל ציון 34 ואילך. 110. הג"ר בצלאל ראקאו בקובץ קול התורה גליון נב עמ' כ. 111. ה"ל כלי המקדש שם. 112. קרית ספר והר המוריה על הרמב"ם

[ח] ונכלל עוד במצוה זו מנחת חינוך*, ודין מנחת חינוך עיין ר"מ פ"ה מכלי המקדש הל' ט"ו-י"ז, וכך הדינים, דכל כהן שנכנס לעבוד עבודה לכשיגדל, היינו בן י"ג שנה והציא שתי עשרות כשר לעבודה, אך אחיו הכהנים לא היו מניחין אותו עד שיהיה בן עשרים, ואינו עובד תחילה עד שיציא עשירית האפיפה משלו, ועוד זידו, וכן אחר כך כשנתחנך להיות כהן גדול צריך ג"כ להציא עשירית האפיפה. וכהן שלא עזר עדיין ונתמנה להיות כהן גדול מקריב עשירית האפיפה בתורת חינוך כהן הדיוט, ועוד מקריב בתורת חינוך

ונוהגת בזמן הבית בכהן גדול. ומנחת הבוקר והערב מצות עשה אחת, ואין חולק בזה, כי גם הרמב"ן זכרוננו לברכה^{כא} שמונה שני תמידין שתי מצוות, מודה בזה^{כב}.

^{כא}. בהשגות הרמב"ן בסוף ספר המצוות בד"ה ואתה אם תבין. ^{כב}. וטעם הדבר נראה, משום שקרבן אחד הוא, אלא שהקטרתו מחצה בבוקר ומחצה בערב, ואינו דומה לתמידין שהם שני קרבנות (מנחת יצחק).

כהן גדול, ומקריב ג"כ עשירית האפיפה לחביתין.

ובתב הר"מ שם הי"ז ומעשה שלשמן שזה הוא, ועיין משנה למלך שם שיישז דבריו שכאן פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ד כתב ומנחת חינוך אינו חולה רק מקריב כולה כחמת עם קומץ לבונה, וכתב על זה דרך העשיות היו שוים, היינו שמן שלשה לוגין ורצובה וכדומה, אבל ההקדשה לא הייתה שוה, כי חביתין היה מקריב צוקר וצין הערצים ככל פעם החלי וכלן היה מקריב צנת אחת, ע"ש. ועי"ש מה שהקשה, דבתורת כהנים [צו פרק ד' פ"סקא ר'] מנזאר דמנחת חינוך לא הייתה שלשה לוגין לעשרון וגם לא הייתה רצובה, ועי"ש מאין יצא להר"מ לחלוק על תורת כהנים, וכתב דלתורת כהנים היה לוג שמן ככל המנחות, ע"ש.

[ט] **ובר"מ** פ"ה מכלי המקדש ה"ט מנזאר, דאם עזר קודם

עבד קודם מנחת חינוך

שהציא עשירית האפיפה או כהן גדול שעזר קודם [שהציא] עשירית האפיפה עבודתו כשרה, וזמננה למלך כתב דיש ג"כ בתורת כהנים [שם פרשתא ג' פ"סקא ג'], דעבודתו פסולה, והוא טעות סופר, ולריך לומר כשרה. ור"ה ברורה מיומא י"ב ע"א, דאמרינן אירע צו פסול לאחר תמיד של שחר צמה מתחנך אותו, ואי נימא דעבודתו פסולה בלא מנחת חינוך על כרחך צריך להציא מנחת חינוך אף ציוס הכיפורים כיון דכלא זה עבודתו פסולה, אלא ודאי דעבודתו כשרה בלא מנחת חינוך, וא"כ אינו דומה יום הכיפורים שהוא קרבן יחיד, על כן שפיר אמרינן צמה מתחנך, והיא רחיה ברורה, וכן הוא צירושלמי [שקלים פ"ד ה"ג] דעבודתו כשרה.

ואני מסופק אם עזר ועזר בלא מנחת חינוך אי יש לה תשלומין להקריב אחר כך, או שנתמנה צצנת או ציוס הכיפורים דאינו יכול להקריב מנחת חינוך¹³³, אס מקריב ציוס מחר ויש לה תשלומין, «ולא שייך לומר צצנת ויום הכיפורים כיון דלא חזי היום לית ליה תשלומין, דכבר כתבו התוס' צמגינה צ' ע"א ד"ה איהו, דכל היכא דהיום גורם לא שייך זה», או אפשר כיון דעיקר הקרבן דגורה התורה כדי שיתחנך, א"כ כיון דכבר עזר עבודה נחתך, כמו שנתבאר ציומא י"ב ע"ב דעבודתו מתחנך, או אפשר כיון דנתחייב יש לה תשלומין*, ו"ע. ואי נאמר דיש לה תשלומין, יש להסתפק לאפשר דוקא כיון דעזר עוד שייך ג"כ להקריב

תשלום למנחת חינוך

בשולי המנחה

לצורך הכשר קרבן התמיד, ולפי זה אין לדמות לה חובת הבאת מנחת חינוך ע"י כהן בתחילת עבודתו¹³². או אפשר כיון דנתחייב יש לה תשלומין. יש מהאחרונים שנקט, שכיון שמנחת חינוך באה רק לחנכו בעבודה, אם כבר עבד אינו מביא מנחה זו¹³⁴. ויש שדקדק כן מלשון הגמ'¹³⁵ שהעמידו דין כהן גדול המקריב ג' עשרונות באופן שלא עבד עבודה כשהיה כהן הדיוט, ולא העמידו באופן שכבר עבד עבודה אחרת, ולא הביא מנחת חינוך, משום שבאופן זה כבר נפטר מחובה זו¹³⁶.

אמנם יש שכתבו שלא פקעה ממנו חובת הבאת מנחה זו¹³⁷, וכן משמע ממה שאמר בגמ'¹³⁸ שאם לא עבד מעולם ומתמנה לכהן גדול, מביא ג' עשרונות, הראשונה לחינוך כהן הדיוט, והשנייה לחינוך כהן גדול, והשלישית לחביתין, וכיון שמינהו לכהן גדול נראה שעושה אף את הראשונה בבגדי כהן

מ"ע מ. ועי"ש שאם הוא מתורת מילואים לחנכו ולהכשירו לעבודה, י"ל שנכלל במצות עשה ד'וקדשתו', אשר ביארו הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"ד ה"א שהוא מצות עשה להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכניסם לקרבן, ולכן אף הביא הרמב"ם דין מנחת חינוך בהל' כלי המקדש פ"ה, אחר שהביא שם בפ"ד דיני וקדשתו. 131. ציון 34 ואילך. 132. מצות המלך שם. וע"ע מהר"ם שיק מצוה קלו אות א. 133. כמש"כ המשנה למלך שם, שאף אם נתמנה לכהן גדול ביה"כ, שאין עבודת היום כשרה אלא בכהן גדול, מ"מ כיון שאין מנחת חינוך מעכבת עבודתו, אין הקרבתה דוחה את יוה"כ, שהרי אינה לצורך היום. 134. חקרי לב או"ח ח"ב סי' קטז ע"ש. 135. מנחות עח, א. 136. דברים נכוחים יומא יב, א. 137. דקה מן הדקה סי' ז (עמ' 40), חידושי הגר"ז מנחות עח, א. 138. שם.

קרבן החביתין על ידי אחר, ובאופן זה לא היה טעון לינה¹²². אולם י"ל, שלפי דעת רבינו שהחביתין נחשבין קרבן כהן הגדול ולא קרבן ציבור¹²³, צריך הוא לכתחילה לעמוד על גבי קרבנו, ולכתחילה אינו משלח קרבנות מחוץ לירושלים¹²⁴.

ונכלל עוד במצוה זו מנחת חינוך. כן מבואר בדברי היראים¹²⁵ שהזכיר בכלל מצוה זו אף חובת הבאת מנחת חינוך, אמנם החינוך והרמב"ם לא הזכירו מצוה זו¹²⁶, ויש מהראשונים שמנאוה בפני עצמה¹²⁷. ובטעם מחלוקת זו י"ל, עפ"י מה שיש לדון אם חייב כהן בקרבן בשעת חינוכו, או שהיא באה רק כדי להכשירו¹²⁸, ואם נאמר שהוא חייב בקרבן זה, הרי הוא שוה בחובתו לכהן גדול, אלא שאינו מביא חובה זו אלא פעם אחת¹²⁹, אולם אם הקרבן בא רק להכשירו לעבודה, אינו דומה לכהן גדול המחוייב בחביתין¹³⁰. עוד י"ל ביותר עפ"י המובא לעיל¹³¹, שיש לומר שמנחת חביתין היא מחובת הציבור, ובאה

החריף מ' חיים משה ג"כ. 122. אילת השחר שם, הג"ר בצלאל ראקאו בקובץ קול התורה שם, אור ליהודה עניני המקדש וקדשיו סי' לה סוף אות א. 123. כמבואר לעיל ציון 107. 124. משמר הלוי שם ענף ב עמ' קעג, מנחת אברהם יומא ג, א. 125. סי' תמז. 126. ובמעין החכמה מ"ע סח (לג-ב) הקשה על דברי הרמב"ם למה לא מנה חביתין כה"ג ומנחת חינוך לשתי מצוות. וביותר יש לתמוה, שהרמב"ם לא הזכיר כלל ענין מנחת חינוך בסהמ"צ. 127. רס"ג פרשה מט, מנין המצוות לכה"ג מצוה קפ-קפא. 128. וראה להלן אות ט שנסתפק רבינו אם כשלא הביא בתחילה יש לו תשלומין, ועי"ש בשולי המנחה. 129. עי' רש"י מנחות נא, ב ד"ה ובניו ועח, א ד"ה מקיש שמבואר כן, שחייב החינוך ביסודו הוא חייב קרבן בקרבן הכה"ג בכל יום. 130. לבנות המנחה, מצות המלך

למה נאמר ואין להם מנחם שני פעמים? אלו בני אדם שאוכלין ושותין ומצליחין בכנים ובכנות בעולם הזה, ובעולם הבא אין להם כלום, ואין להם מנחם: שאם נגנבה לו לאדם גניבה בעולם הזה או שמת לו מת באין בניו ואחיו וקרוביו ומנחמין אותו, יכול אף לעוה"ב כן? תלמוד לומר גם בן ואח אין לו. וכן מי שעובר עבירה והוליד ממזר אומרים לו: ריקה! חבלת בעצמך חבלת בו, שאותו ממזר היה רוצה ללמוד תורה עם אותן התלמידים שהיו יושבין ושונין בירושלים, והיה הממזר הולך עמהן עד שהגיע לאשדוד. עומד שם ואומר: אוי לי, אילו לא הייתי ממזר כבר הייתי יושב ושונה בין התלמידים שלמדתי עד עכשיו. ולפי שאני ממזר איני יושב ושונה בין התלמידים, לפי שאין ממזר נכנס לירושלים כל עיקר, שנאמר (זכריה ט) וישב ממזר באשדוד והכרתי גאון פלשתים:

ט הוא היה אומר: אם אין אני לי — מי לי? אם אני לא אזכה בחיי, מי יזכה בי? ובשאיני לעצמי מה אני? אם אני לא זוכה בעצמי מי יזכה בי בעצמי. אם לא עכשיו אימתי? אם אני לא זוכה בחיי, מי יזכה בי לאחר מיתתי? וכן הוא אומר (קהלת ט) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת, כי לכלב חי הוא טוב, זה רשע המתקיים בעולם הזה. מן האריה המת אפילו מאכרהם יצחק ויעקב שהן שוכני עפר. דבר אחר כי לכלב חי הוא טוב זה רשע המתקיים בעולם הזה, אם עשה תשובה הקב"ה מקבלהו. אבל צדיק כיון שמת שוב אינו מוסיף זכות:

י הוא היה אומר: אם תבא לביתי אני אבא לביתך. למקום שלבי אוהב — לשם רגלי מוליכות אותי. אם תבא לביתי אבא לביתך כיצד? אלו בני אדם שמשכימים ומעריבים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הקב"ה מברכין לעולם הבא, כענין שנאמר: (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. למקום שלבי אוהב לשם רגלי מוליכות אותי כיצד? אלו בני אדם שמניחים כספם וזהבם ועולין לרגל להקביל פני שכינה במקדש, הקב"ה משמרם בתוך מחניהם. שנאמר (שמות לד) ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות את פני ה' אלהיך:

יא הוא היה אומר: אם אני כאן הכל כאן. אם אני לית כאן מאן כאן? הפוך בה והפוך בה דכולה בה, וכה תחזי וסיב ובלה בה, ומינה לא תזוע שאין לך מדה טובה הימנה בן הא הא אומר: לפום צערא אגרא:

הוריות

רבא פ"ב ב' בכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם כו' עיין שם ובילקוט ח"ב שמואל רמו קכ"ד.

י"ב ע"א. ת"ר כיצד מושחין את המלכים כו' כמין כ"ף יזנ"ו. ע' מרגליות הים סנהדרין ד' ע"ב אות ז.

האי מאן דבעי למידע אי מסיק שתא אי לא נתלי שרגא בעשרה יומי כו' אי משך נהורא ידע המסיק שתא. לא סימו ואי לא משיך וכו', כי זה אינו סימן שלא יסיק רק אינו מובטח. צא ולמד מנביא שאינו נחשב נביא שקר אם לא תתקיים נבואתו לרעה. וע' בס' חסידים סי' תנ"ב אחד לא ראה בליל הושענא רבה צל ראשו כו' ובמקור חסד שם מרמב"ן במדבר י"ד ט' סר צלם ופענח רוא שם. ובס' חכמת הנפש י"ד ע"א ושם כ"ד ע"א. וע"ע בזהר ויחי ר"כ ע"א (וראה שם אמור ק"ד-ב). ושם בהשמטות לבראשית רנ"ז ב. בתרומה קמ"ה סע"א ניצוצי זהר אות ז. ועיון באורחות חיים להר"א מלוניל ח"א ע"א ע"ב. בס' הרקח לר"א מגרמיזא סי' רכ"א ובסודי רו"א ע' מ"ט, ברבינו בחיי וריקנטי פ' שלח פס' סר צלם. בפרדס לרמ"ק שער הנשמה פרק ד, בנגיד ומצוה למהרצ"ו סדר ליל ר"ה. וראה רמ"א אר"ח סי' תרס"ד סע' א.

י"ג ע"א. האשה קודמת לאיש לכמות כו' בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה. ראה מקרא קודש פ' וירא י"ט ה--ז כאשר אנשי סדום נטבו על בית לוט ויקראו אל לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אותם. ויצא אליהם לוט הפתחה גו' ויאמר אל נא אחי תרעו. הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכן ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל תעשו דבר וגו'.

ממזר ת"ח קודם לכהן גדול ע"ה. נקטו מקבילה זו להדגיש שממזר אשר אינו רשאי לדור בירושלם (ע' אבות דר"ב פ"ב) חשוב יותר ממי שאינו רשאי לצאת מירושלם (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה).

יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. בפסוק זה קרי וכתוב, הקרי "מפנינים" והכתוב, "מפנים", וזהו שדרשו מכהן גדול הנכנס לפנינים.

ע"ב. חמשה דברים משכחים את הלימוד כו' והרוחק רגליו זו ע"ג זו כו', וי"א אף המניח בליים תחת מראשותיו וכו', יעוין בזבחים י"ט ב כיצד מצות קידוש מניח שתי ידיו ע"ג שתי רגליו ושתי רגליו זע"ז וכו', ובתמיד פ"א מ"א ופרחי כהונה כו' פושטין ומניחין אותן תחת ראשיתן כו', ובס' נפש חיה סי' ב סע' ג שדברים סגוליים אלה אין לחוש רק בהסתלקות המוחין לא במקדש. דאר"ו בשם שהזית משכה לימוד כו' כן שמן זית משוב לימוד כו'. ע' לעיל עירובין י"ח ב שהזית עצמו חריף אבל שמן זית מרגיל הלשון כמיני מתיקה ע' תענית ט' ע"ב. מד"ר רות עה"פ ויאכל בועז ובכ"ד וראה בס' נפש חיה סי' תמ"ז סע' ח.

דאמר רבא חמרא וריחנא פקחין. בנאום אמרתי עפ"ד במנחות פ"ו א כשם שהדיבור יפה לבשמים כך דיבור רע ליין. ורק מי שידוע לאחד שתי הסגולות הוא יוכל לקבוע עת לחשות ועת לדבר, מתי הדיבור יפה ומתי השתיקה. חמרא וריחנא — פקחין.

פשט גרם ותנל. עמש"כ בס' יסוד המשנה ועריכתה בירורים ב על כתיבת הלכות בימים קדומים.

אסיקן לרי מאיר אחרים. ע' רמב"ן פ' מקץ מ"ג מ"ד ושלה לכם את אחיכם אחר, וביחוד גרמו בכנוי "אחרים" אותיות "מאיר ח[כם]". כלומר שישאר חכם הועד ולא אב בית דין בעלות ר' נתן לנשיאות.

י"ד ע"א. פליגי בה רשב"ג ורבנן ח"א סיני עדיף, וח"א עוקר הרים עדיף — בס' שם עולם אות קצ"ב הערתי דלעיל שנינו שא"ל ר"מ לר"נ אנא חכם ואת אב ב"ה. נתקין מילתא כי לדין.

ב' ע"א. רש"י — הפירוש למסכת הוריות נראה שאינו לרש"י אך מריב"ן חתנו שסיים פירושו של חותנו למס' מכות מדף י"ט ע"ב והלאה. שהמעיון ימצא כי בכלל סגנון הפירוש להוריות הוא באריכות יותר מסגנונו של רש"י והובאה בו מלשון יונית (עיין י"ג ב ד"ה סניפין Synajfe) בעוד שרש"י הביא תמיד מלים צרפתיות, ומצינו כזה בפירוש למס' מכות מר' יהודה ב"ר נתן חתנו (ראה שם כ"א סע"א ד"ה כוסילתא, בלעז פליומא, שהיא מלה יונית Teman), וימצאו בו בטויים שאינם בסגנונו של רש"י כמו "אמטול הכי" וכבר דעירו על זה המבקרים האחרונים.

ע"ה ה"ה אלו מעוטיין. בירושלמי פריך בכ"מ הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות והכא למעט, ומשני דהיינו דוקא במקום שהן זוגות כמו ספ"ק דסנהדרין (ט"ו א) כו' — עמש"כ בס' מרגליות הים שם אות ו באריכות.

ג' ע"ב. רב הונא כי חוה נפק לבי דינא אייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כו', רב אשי כי הוה מייתי טריפתא לקמיה מייתי עשרה טבחי כו' — בירושלמי כלאים פ"ט ה"א ר"ש ברי מייתי מאנא מבי קצרה [כשהביא בגד מהכובס] מייתב עלוהי עשרה חוטיין [בירושלמי דפוס ווילנא מכת"י: מייתב עלוהי עשרה חייטין] ומפשפשי ליה [הושיב עשרה חייטים המכירים חוטי צמר ופשטים שיעיינו אם אין כלאים בבגד זה], ועיין בצפנת פענח מהגר"י רוזן לרמב"ם הל' שמיטה פ"א ח"ד, ושם להל' כלאים פ"י הכ"ח.

ד' ע"א. השתחוואה, בפשיט ירים ורגלים כרתיב וישתחו אפים ארצה. צ"ע שלא הובא הפס' דילפו מיניה בשבועות ט"ז ב הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה, ועמש"כ בהגהותי לעיל יומא מ"א ב ד"ה שאני מצורע, ועמש"כ בס' קב בשמים שבועות י"א אות פ"ד מדוכתי טובי, ובס' מרגליות הים סנהדרין פ"ו א אות ז, וע"ע בתו"ט פאה פ"ה מ"ב, הגהות הגר"ש שבת ס"ו, ועיון בשו"ת הרדב"ז ח"ו ס"ו ב' אלפים קמ"א, וביד מלאכי כללי התלמודים אות י"ג.

ע"ב. או שלא היה מופלא של ב"ד שם כו'. עמש"כ בס' מרגליות הים סנהדרין ג' ע"ב אות יא באריכות.

רש"י ד"ה או זקן שאינו ראוי לבנים, וק"ל מפני מה אין ראוי להוראה, יעוין סנהדרין ל"ו ב ד"ה זקן ששכח כבר צער גידול בנים ואינו רחמני.

ה' ע"א. חורו ב"ד של אחד מן השבטים כו' דברי ר' יהודה וחב"א כו'. עמש"כ בס' מרגליות הים סנהדרין ב' ע"א אות ל"ט.

ו' ע"א. כי גמירי הטאת שמתו בעליה במיתה הי"מ ביחיד אבל לא בצבור. עמש"כ בקונטרס חסדי עולם שבסוף הס' חסידים לס' תר"ה (ע' תקצא-ד) באריכות).

שמעיון לר"ש כו'. במהרש"א כ' לא ידענא מי הכריחו לזה דאימא דר"י ודאי מודה בחטאת צבור דאינה מתה ולא פליג אלא בחטאת השותפין וכו', ונראה דנקט כן לפי שמפורש במשנה תמורה ט"ו א דר"י ס"ל דמתה עיי"ש.

י' ע"א. כוכב אחד לשבעים שנה עולה כו'. ע' רמב"ם הל' יסו"ת פ"ג סה"ו.

י"א ע"א. פליגי בה רב אחא ורבנא כו'. ע' לעיל עבודה זרה כ"ז ב'.

ע"ב. בעא מיניה רבי מרי, חייא כגון אני מהו בשעיר כו'. בהגהות הגר"י יעב"ץ הקשה מירושלמי [כלאים פ"ט ה"ג] דרבי מנוקבתא דבית דוד הוה שאין להן ירושת מלכות, ועמש"כ בס' דרכי התלמוד וחדותיו מחקר ליה רבי ביקש לעקור תשעה באב ובהערותי שם.

שמון המשחה כו' כולו קיים לעתיד לבוא שנאמר שמון משחת קורש יהיה זה לי לדורותיכם. מיוסד על אָמְרָם בויקרא